

leeftijd **63**
hoofdfunctie **hoogleraar graslandbeheer, ruwvoerteelt en biologische landbouw aan de Christian-Albrechts Universiteit in Kiel**
nevenfuncties (onder andere)
wetenschappelijk directeur van proefboerderij Lindhof, lid van diverse wetenschappelijke adviescolleges, wetenschappelijk adviseur van het Duitse ministerie van Landbouw, lid van de klimaatraad van de deelstaat Sleeswijk Holstein, voorzitter van het Duitse maiscomité
sinds **1 november 2018** (in deeltijd)
buitengewoon hoogleraar 'Grass-based dairy farming' bij de leerstoelgroep Dierlijke Productiesystemen van Wageningen University & Research, onder leiding van professor Imke de Boer

Friedhelm Taube:
'Melk die wordt geproduceerd op basis van gras, heeft meerwaarde'

‘Grasland verdient aandacht wetenschap’

Friedhelm Taube laat er geen gras over groeien. Of eigenlijk juist wel. Wie hem vraagt naar zijn expertise, krijgt een lofzang op het groene gewas. ‘Eén vierkante meter gras heeft tweehonderd kilometer wortels. Dat biedt gigantische mogelijkheden. Met de teelt van gras leveren melkveehouders ook diensten aan de samenleving. Die claims verdienen wetenschappelijk onderbouwing’, stelt de kersverse Wageningse buitengewoon hoogleraar.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Sinds het emeritaat van professor ‘t Mannetje, eind vorige eeuw, was er in Wageningen geen duidelijk gezicht voor graslandonderzoek op het hoogste wetenschappelijk niveau. Met dank aan financiering van onder andere LTO, ZuivelNL, het ministerie van LNV en ook de universiteit zelf komt daar na meer dan twintig jaar verandering in.

De nieuwe hoogleraar graslandkunde komt uit Duitsland, heet Friedhelm Taube en is 63 jaar oud. Hij gaat werken onder de verantwoordelijkheid van professor Imke de Boer van de leerstoelgroep Dierlijke Productiesystemen. Taube startte ooit een agrarische studie om het akkerbouwbedrijf van zijn vader voort te zetten. Nu geldt hij international als een wetenschappelijke autoriteit op het gebied van de teelt van gras en voedergewassen. VeeteeltGRAS sprak Taube op zijn werkkamer aan de Universiteit van Kiel in het hoge Noorden van Duitsland.

Is het niet opmerkelijk dat een – met respect – grijze professor uit Duitsland het graslandonderzoek in Nederland nieuw leven moet inblazen?

‘Het is misschien onderbelicht gebleven, maar ook in Wageningen zijn er de afgelopen jaren wel degelijk onderzoekers geweest die aan gras gewerkt hebben. Ik ken ze persoonlijk goed, want we hebben intensief met elkaar samengewerkt. Maar het is wel zo dat de meesten van hen inmiddels tegen het einde van hun werkzame leven aanlopen. Dat ik uit Duitsland kom, hoeft geen nadeel te zijn. De Nederlandse melkveehouderij en die in de deelstaat Sleeswijk-

Holstein – waarin Kiel ligt – verschillen minder van elkaar dan je zou denken. Ook hier worden koeien gemolken op zowel zand- als klei- als veengronden. En we zijn onderdeel van dezelfde EU met de bijbehorende normen en wetgeving, onder andere op het gebied van nitraat en fosfaat.’

Er zijn toch ook grote verschillen tussen Nederland en Duitsland?

‘De landbouw is in grote delen van Duitsland extensiever dan in Nederland. Melkveehouders kunnen de mest die ze over hebben, relatief eenvoudig kwijt bij akkerbouwers. Maar de opkomst van biogasinstallaties op boerenbedrijven heeft wel bijgedragen aan een snelle verandering. Boeren zijn veel meer mais gaan telen, wat ten koste is gegaan van het areaal grasland. Dit zien we onder andere terug in stijgende nitraatgehaltes in het grondwater.’ ‘Het voordeel dat we hier hadden, lijkt zich nu om te keren in een nadeel. Waar Nederlandse melkveehouders al hebben leren werken met strenge mestwetgeving, krijgen Duitse melkveehouders daar nu versneld ook mee te maken. Daarbij komt dat de Nederlandse melkveehouderij minder moeite heeft om te voldoen aan de Europese nitraatrichtlijn dan de Duitse. Dat heeft voor een belangrijk deel te maken met het aandeel grasland. In Nederland is dat 55 procent van het landbouwareaal, in Duitsland slechts 28 procent.’

Kunt u een voorbeeld geven van de kennis die u meebrengt naar Nederland?

‘Als hoogleraar biologische landbouw ben ik ook verantwoordelijk voor het onderzoek op Lindhof, een proefboerderij van de Universiteit van Kiel. Ik ben niet per se een ideologische aanhanger van het biologisch gedachtegoed, maar als wetenschapper denk ik wel dat de gangbare landbouw er iets van kan leren. Zo passen we op Lindhof een gewasrotatie toe waarin we de teelt van een jaar mais afwisselen met twee of drie jaar gras gemengd met klavers en diep wortelende kruiden. Hiermee halen we heel hoge opbrengsten.’

‘We hebben heel veel gegevens over dit onderzoek – bijvoorbeeld over de opbouw en afbraak van organische stof – vastgelegd. Deze kennis wil ik graag delen met collega’s in Nederland. Omgekeerd denk ik dat wij iets kunnen leren van het onderzoek dat wordt uitgevoerd op de Dairy Campus in Leeuwarden. Door het uitwisselen van kennis kunnen we elkaar versterken en het graslandonderzoek op beide universiteiten op een hoger plan brengen.’

Wat gaan melkveehouders ervan merken dat Wageningen weer een graslandprofessor heeft?

‘Wetenschappers hebben de opdracht om verder te kijken dan de problemen van vandaag. Ik ben als het ware bezig met bedrijfssystemen voor over twintig jaar. Maar dat wil niet zeggen dat ik geen oog heb voor het hier en nu. Ik ben niet voor niets ook adviseur voor het ministerie van Landbouw. Eén vierkante meter gras heeft ondergronds tweehonderd kilometer aan levende wortels. Dat biedt gigantische mo-

‘Met de teelt van gras produceren melkveehouders niet alleen voer, ze leveren ook diensten aan de samenleving’

gelijkheden. Niet alleen voor het opnemen van voedingsstoffen, maar bijvoorbeeld ook voor het vastleggen van koolstof.’

‘Hiermee kan de melkveehouderij een belangrijke bijdrage leveren aan vermindering van de CO₂-uitstoot. Daarnaast draagt de teelt van gras bij aan behoud en herstel van biodiversiteit, zeker als dat wordt gecombineerd met vlinderbloemigen en kruiden. Als hoogleraar kan ik helpen om deze claims met cijfers en wetenschappelijke bewijzen te onderbouwen.’

Dat klinkt mooi, maar uiteindelijk zullen melkveehouders wel een inkomen uit hun bedrijf moeten halen. Hoe kunnen deze claims daaraan bijdragen?

‘Met de teelt van gras produceren melkveehouders niet alleen voer, ze leveren ook diensten aan de samenleving. En daarvoor verdienen ze een beloning, bijvoorbeeld vanuit het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Maar ik ben ervan overtuigd dat melk die wordt geproduceerd op basis van gras ook meerwaarde heeft, zeker als de koeien ook nog weidegang krijgen.’
‘Daar liggen kansen voor Nederlandse melkveehouders om zich te onderscheiden. De koopkrachtige markt van bewuste consumenten groeit. Daar kunnen we met

onze “groene”, op basis van gras geproduceerde melk uitstekend op inspelen.’

Hoe ziet u dat in internationaal perspectief?

‘Eind vorig jaar heb ik een aantal maanden kunnen reizen in belangrijke “graaslanden” als Australië en Nieuw-Zeeland. Ik ben geschrokken van wat ik zag. De Nieuw-Zeelandse zuivelsector heeft bijvoorbeeld grote ambities. Maar tot nu toe was daar weinig aandacht voor de impact van de melkveehouderij op de omgeving. Doordat de koeien het hele jaar buiten lopen, vindt er uitspoeling van meststoffen plaats. Op veel plaatsen is het grond- en oppervlaktewater ernstig vervuild. Boeren die ik sprak, ontkenen nog het probleem, maar het lijkt mij onvermijdelijk dat ze met beperkende maatregelen te maken krijgen.’
Australië kampt met droogte die, als gevolg van klimaatverandering, wel eens structureel zou kunnen blijken te zijn. Daar zag ik melkveehouders die overschakelen van een extensief graassyteem naar een intensief opstalsysteem. Ze gaan met behulp van irrigatie gewassen als luzerne telen en op stal aan de koeien voeren. Maar om te mogen beregenen zijn waterquota nodig die verhandelbaar zijn op de vrije markt. Hoe schaarser het water wordt, hoe duur-

der de quota voor iedereen gaan worden.’
‘Voor de boeren aan de andere kant van de wereld zijn de problemen natuurlijk heel vervelend. Maar voor Nederlandse en Duitse melkveehouders biedt dit kansen. Beperkende milieumaatregelen lijken ons in de internationale concurrentie op achterstand te zetten. Maar de systeemadaptaties die we nu realiseren – en daarin speelt gras een belangrijke rol – zetten ons voor de komende jaren op voorsprong. De kennis die we hier nu ontwikkelen, zal ook internationaal waardevol worden.’

Is een deeltijdhoogleraar niet wat mager voor een gewas dat zo belangrijk is?

‘Mijn aanstelling als buitengewoon hoogleraar is voorlopig voor vijf jaar en het is inderdaad een parttime functie. In de praktijk zal dit betekenen dat ik een aantal weken per jaar in Wageningen ben. Daarnaast kan ik via de moderne communicatiemiddelen natuurlijk ook op afstand overleggen en contacten onderhouden.’
‘Als het aan mij ligt, is deze aanstelling een opstapje naar een volledige leerstoel voor een jonge collega. Gras is voor de melkveehouderij in Nederland het gewas van de toekomst. Dat verdient ook wetenschappelijk de volle aandacht.’ |